

Kopsolī

LATVIJAS NEDZIRDĪGO SAVIENĪBAS IZDEVUMS

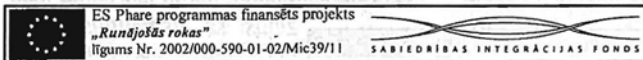
2005. gada marts Nr. 6/7 (879/880)

www.Ins.lv

Iznāk no 1954. gada

Cena 30 santīmi

ES projekti darbībā

Kā klājas smilteniešiem

Ilze Kopmane, teksts un foto

26. februārī projekta «Runājošās rokas» ietvaros notika smilteniešu saiets, lai seminārā apspriestu savas dzīves aktuālos notikumus, problēmu risinājumu un iezīmētu tālākās perspektīvas nedzirdīgo kopienas dzīvei šajā novadā, kurā dzīvo vairāk nekā simts nedzirdīgo cilvēku.

Reģiona biedrus vieno kopīga problēmas un kopīgi pasākumi. Divu gadu laikā palīdzību un konsultācijas dažādos jautājumos meklējuši pie 250 biedru. Lielākā daļa no tiem saistās ar dažādu sociāla rakstura problēmu risinājumu — darba meklējumi, dzīvokļa un medicīnas pakalpojumu apmaksu, tiesu darbi, surdotehniskā palīdzība u.c.

Lielākā problēma — bezdarbs

Smilteniešu lielākā daļa ir bezdarbnieki, jo šajā novadā grūti atrast brīvas darba vietas. Strādā tikai daži cilvēki. Jaunieši meklē citas dzīves vietas, kur iespējams iekārtoties darbā. Pie tam pārējie pamazām zaudējuši ticību un samierinājušies ar domu, ka darbu neatradīs (par to liecina fakts, ka tikai 3 — 4 cilvēki no zālē esošajiem pacēla roku: *es gribētu strādāt*).

Palīdz pašvaldības

Laba sadarbība izveidojusies ar vairāku pilsētu un rajonu pašvaldībām, kas katru gadu piešķir finansējumu darba vajadzībām (Valkas, Alūksnes, Bal-

vu, Cēsu, Gulbenes, Madonas), kā arī ar vietējiem sociālās palīdzības dienestiem, kas iespēju robežās piešķir pabalstus, konsultē un iesaka, ko darīt, lai atrisinātu kāda biedra jautājumu.

Seminārā piedalījās arī

Smiltenes sociālā dienesta pārstāve A. Tiļčika, kas izsmeloši informēja par visām iespējām saņemt palīdzību, kā arī par izmaiņām sociālajā likumdošanā 2005. gadā. Viņa aicināja un drošināja sanākušos:

«Nāciet, stāstiet par saviem apstākļiem un prasiet palīdzību. Nav ko kaunēties par to. Jākaunas būtu valstij, kas cilvēkus šādā situācijā nolikusi». Vienlaikus Tiļčika kundze uzsvēra, cik svarīga ir cilvēka vēlme kaut ko darīt savā labā — pēc principa: *Palīdzī pati sev*.

Sarūgtinoša ir arī vēl daudzviet vērojamā nevērīgā, pat neiecietīgā attieksme sa-

biedrībā pret nedzirdīgajiem. Darba devēji nevēlas pieņemt darbā un atsaka tieši tāpēc, ka cilvēks nedzirdīgs, TV ekrānā reklāmas liek virsū subtitriem, bērni uz ielas izmēdi cilvēkus, kas runā zīmju valodā, medicīnas un tirdzniecības iestādēs nēlāipni izturas.

Vēlme būt kopā

Nedzirdīgie cilvēki sanāk kopā dažādos pasākumos, kur var apliecināt un stiprināt savu identitāti. Katru gadu Smiltenes biedri piedalās arī lielākos pa-

sākumos — pašdarbības festivālos, koncertos, Nedzirdīgo dienā Rīgā, ekskursijās, izbraukumos utt.

Dažas sarunas

Velga Bērziņa: «Esmu Gulbenes grupas vadītāja. Jau 33 gadus strādāju vienā darbavietā — bij. Gulbenes Lauktechnikā, tagad SIA «Vārpa». Esmu tur apkopēja, vasarā arī dārzniece un ar savu darbu ļoti apmierināta. Telpas manā pārziņā diezgan lielas, bet pagaidām spēka pietiek. Patikami arī tas, ka savā darbavietā jūtos labi — darbabiedri ir draudzīgi, mēs saprotamies labi arī ar priekšnieku.

Šajā numurā

> **1. lpp. «KS» sāk maratonu pa Latvijas reģioniem.** Jūsu uzmanībai šajā un nākamajos numuros semināru norise, ieskats nedzirdīgo provinces sabiedrībā.

> **2. lpp. Īsas ziņas:** kas turpmāk vadīs LNS reģionālās biedrības, kultūras jauniešu u.c. Rubrika «Mana problēma».

> **3. lpp. Traģisks notikums Balvu pusē.**

Daži piedāvājumi — ieskatieties!

> **4. lpp. Intervija ar mūsu sporta lepnumu — olimpieti Andi Kramu.**

> **5. — 8. lpp. Jaunums — speciālais pielikums «Tavas tiesības un iespējas strādāt».** Tā izdošanu finansē Ziemeļvalstu Ministru Padome.

Uzmanību! Redakcija meklē darbinieku.

> **9. lpp. Tuvojas LNS 85. gadskārta.** Piedāvājam ielūkoties nedzirdīgo teātra vēsturē.

> **10. lpp. Nedzirdīgo jauniešu organizācija «Efraims»** apkopojusi divu gadu darbu un ievēlējusi jaunu valdi. Vēlam veiksmi jaunajam prezidentam Ivaram Kalniņam!

> **11. lpp. Pārskats par to, kāda būs jaunā Rīgas skola** Juglas krastā. Ticēsim, ka būs un drīz!

> **12. lpp. Nedaudz par sportu.** Īpašie sveicieni. Līdzjūtības.

Galvenā redaktore ILZE KOPMANE. Datormakets: BRIGITA ALDERSONE. Datorteksts: Guntā Brnīte

Ievēro likumus, bet nekļūsti to vergs.
Aristotelis

Nākamais numurs 5. aprīlī

Mana problēma

«Problēmas sākas, kad jādabū izziņas...»

ALEKSANDRS
LINIŅŠ,
no Rīgas

Man ir labs darbs, saprotoši darba biedri un atsaucīgs priekšnieks. Arī par atalgojumu vai darba trūkumu nevaru sūdzēties. Taču problēmas sākas, kad no ģimenes ārsta jādabū izziņas.

Tā tas bija autovadītāju pārreģistrācijas gadījumā pagājušā gadā, un tā tas ir arī šogad, kad noteikumi prasa iesniegt darba vietā izziņu par veselības stāvokli.

Esmu savai ģimenes ārstei skaidrojis savu vajadzību, sadabūjis un nesis jaunus Ministra kabineta noteikumus, ņēmis talkā tulku un pat LNS prezidentu, bet viņa spītīgi (vai bailīgi) turas pie sava — nedzirdīgais nedrīkst, nedzirdīgajam aizliegts utt.

Tas prasa gan laiku, gan nervus. Labi, ka priekšnieks darbā nav birokrāts un saprot situāciju.

Tas nav normāli, ka man attiecīgā amata postenī esošam cilvēkam jāskaidro likumi un lēmumi, kas viņam pašam jāzina un jāseko visām izmaiņām. Tiesa, dzirdu, ka citās poliklīnikās ir uzmanīgāki darbinieki un zinošāka speciālistu attieksme pret nedzirdīgajiem pacientiem. Taču nedrīkstētu būt tāda nevienlīdzība, jo par pakalpojumiem maksāju gluži tāpat kā citi, tāpēc gribu saņemt tikpat kvalitatīvu pakalpojumu kā citur.

Citā ziņā kā nedzirdīgais cilvēks neizjūtu diskomfortu sabiedrībā. Varbūt man vienkārši laimējies ar darbu un cilvēkiem, kas ap mani ikdienā.

Bieži iegriežos arī LNS mītnē, kur varu saņemt man nepieciešamo palīdzību šādu vai citu problēmu risināšanā, un tas ir labi.

Piedāvā pakalpojumu

Veic visus santehnikas darbus, lietotu ūdens skaitītāju nomaiņu pret pārbaudītiem.

Ir darbam nepieciešamās atļaujas un licence. Zvanīt var jebkurā laikā: 9713405 —

Ēvaldam Grabežam.

Kā klājas...

Sākums 1. lpp.

Man personiski problēmas sagādā TV raidījumi. Kaut ko saprast varu, bet labāk būtu subtitri. Nepatīkami arī tas, ka sabiedrībā pastāv grūti pārvarama attieksme pret nedzirdīgajiem u.c. cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Kad kaut ko pārjautā vai cenšas sīkāk noskaidrot, jādzird tādas replikas kā: vajag mazgāt ausis, kurls esi vai utt. Laikam jāpaiet vēl ilgam laikam, lai kaut kas izmainītos...»

Lidija Šilinska: «Uzzināju, ka autoservisa firmā vajadzīga automašīnu mazgātā-

ja. Aizgāju pieteikties, bet darba devējs uzreiz norobežojās — nedzirdīgo nevarot pieņemt — kā ar klientiem izskaidrošoties...»

Sintija Šoldre: «Nesen sāku strādāt šeit par zīmju valodas tulku. Tāda doma un vēlme radās, vērojot, kā baznīcā dievkalpojuma laikā Cēsis tulko Gunta Muce-niece. Ieskatījos, un man ļoti iepatikās šī izteiksmīgā valoda. Sāku to apgūt pašmācības ceļā — vērojot, mācoties no grāmatas. Bet dzīvā prakse man ir šeit. Ceru, ka spēšu šo valodu apgūt un caur to palīdzēt nedzirdīgiem, kurus jau esmu iepazīzinusi kā atsaucīgus, sirsnīgus cilvēkus.» ♦

Attēlā: Pēc vairāku stundu nepārtraukta darba semināra dalībnieki tika lūgti pusdienās — arī par «Eiropas naudu». Maltīte no Latvijā ražotiem produktiem garšoja lieliski, arī kājās stāvēot...

Materiāli sagatavoti ar ES finansīālu atbalstu. Par to saturu pilnībā atbild Latvijas Nedzirdīgo savienība, un tie nekādā ziņā neatspoguļo ES viedokli.

Īsziņas

Septiņas vecmeitas

26. februārī KC «Rītausma», pēc tam Valmieras, Smiltēnes un Rēzeknes biedrību klubos notika kultūras centra drāmas kolektīva jauniestudējuma «Septiņas vecmeitas» izrāde.

Apmeklētāji kuplā skaitā sekoja līdz latviešu autorei T.Bangas lugas notikumiem. Sieviešu bariņa pūles apprecināt vecpuiši vairākas reizes zālē raisīja smieklus un smaidus, un tā bija atzinība labai aktieru saspēlei. Veiksmīgi tēlos iejutās: R.Kurēna, O.Anufrijeva, L.Čerepko, J.Znotiņa, J.Veidemanis, B.Lasmane, A.Gončarova, V.Kaupe, V.Kamare.

Buratīno ienāk Rītausmā

Ivars Kalniņš

Mājas pārnācis, Karlo kā ņēma darbarīkus, tā sāka griezt un veidot lelli. Kādu vārdu lai izraugos? — viņš sev jautāja. — Saukšu to par Buratīno. Šis vārds viņam nesīs laimi. Tā kā lellei vārds bija atrasts, sākās nopietns darbs, un drīz vien...

Aizvadītais gads nedzirdīgo drāmas teātris beidza izrādi «Makss un Morics» ar panākumiem. Jaunajā gadā publiku pārsteidza cits uzvedums. Izrāde «Buratīno

piedzīvojumi» iedvesmo skatītājus jautrībai, bet ne tik traki kā palaidņi Makss un Morics. Veselu stundu uz skatuves var sekot vientiesīgā un nerātnā Buratīno izdarībām. Galvenajā — Buratīno lomā pārliecinoši iejūtas Liene Čerepko. Lieliski tika galā arī citi aktieri. Bet leļļu teātra īpašnieku Karabas aprīņojamā bardzībā atveido Juris Veidemanis. Brīžos, kad ieskaņas mūzika, uz skatuves tekālē «varduļēni» kultūras centra deju grupas izpildījumā.

Drāmas teātra trupas režisore Dzintra Kukša atzīmē, ka teātra kolektīvam ir tradīcija — katru gadu iestudēt izrādi bērniem. «Buratīno piedzīvojumi» ir jautra, bagāta ar interesantiem personāžiem, kurus atveido talantīgie aktieri. Uz izrādi bija ieradušies ne vien kultūras centra apmeklētāji, bet arī ielūgti skolēni no Rīgas nedzirdīgo skolas.

Lai Buratīno palaidņojas ne tikai Rītausmā, bet arī citur, kur ir daudz bērnu!

Pārvēlēšanas biedrībās

Martā reģionu biedrībās notiek biedru konferences, kurās pārvēl biedrību vadību un izvirza delegātus uz kārtējo kongresu šī gada jūlijā Rēzeknē.

Smiltēnes biedrības vadībā arī turpmāk būs Dzintra Herbste, Valmierā — Dace Lāce, Kuldīgā — Laima Karlštrēma, Liepājā

— Gundega Panko, Ventspilī — Jelena Uļjanova, Daugavpilī — Elvīra Čaika, Pļaviņās — Ainārs Osmanis, Rēzeknē — Sandra Gerenovska. Rīgā konference notiks 19. martā (par to nākamā numurā).

Biedrību valžu sastāvā ievēlēti: aktīvākie biedri, vairākumā tādi, kas jau guvuši

pieredzi sabiedriskā darbā iepriekšējos gados. Attēlā: Sarunas starpbrīdī (Liepājā).

Starptautiska zinātniskā konference

«Sabiedrība, Integrācija, Izglītība» tādā tēma tika analizēta konferencē Rēzeknē 2005.gada 25. un 26.februārī. Rīgas skolas skolotāji (un arī Rēzeknes Augstskolas studenti) Inese Immure un Uldis Ozols nolasiya referātus. Par Ineses referātu bija ļoti karstas diskusijas. Uldis savukārt sniedza klātesošajiem paraugstundā, ka arī zīmju valodā konferencē var runāt par nedzirdīgo izglītības iespējām.

Tā kā konferences darba valodas bija latviešu, angļu un krievu, jāatrisina nelielas problēmas ar sinhrono tulkojumu zīmju valodā, jo konferences dalībnieki uzsvēra, ka katrs esošais vai bijušais students nokārtojais eksāmenu svešvalodā, tāpēc tulkojums latviešu valodā no angļu un krievu valodām nav nepieciešams. Ja vieslektoros tulkotu latviski, tad nepietiktu ar divām dienām — būtu vajadzīgas trīs vai pat četras...

Dz.Stepāna teksts un foto

Skolotāji klausās uzmanīgi...

Tragēdija Bez tiesībām... dzīvot

28. februārī Balvu slimnīcā galvaskausa un smadzeņu bojājumu rezultātā miris Valdis Jasinskis (42).

Tikai dienu iepriekš — sestdien viņš piedalījās Smiltenes biedrības konferencē kopā ar citiem saviem biedriem. Daudzus, kas Valdi pazina, satrauca jautājums — kā gan tas varēja notikt?

Valda tuvinieki notikušajā vaino policiju un mediķus, kas liktenīgajā dienā pret viņu izturējušies vardarbīgi, ņirgājoties, nav snieguši palīdzību. Valda tēvs uz redakciju atrakstījis vēstuli ar notikumu hroniku, un jāteic — pavisam drūmi kļūst, iepazīstoties ar faktiem.

Atgriežoties no konferences, Valdis satīcis paziņu — olimpisko spēļu dalībnieku Austrālijā, un abi iegājuši bārā parunāt. Saruna zīmju valodā nav patikusi jauniešu barīgam, bet incidenta tomēr nav bijis.

Pēc tam Valdis devies uz amatniecības

skolas žetona vakaru. Tajā nav ticis ielaists. Pie durvīm bijusi liela burzma un grūstīšanās, kāds jauniešis iesitis Valdim, un viņš nokritis un zemē nogulējies 10 — 15 min. Tika izsaukta ātrā palīdzība, bet pirmā atbrauca policija un ar varu, sitot ar nūjām, iegrūda Valdi automašīnā, neļaujot sniegt viņam medicīnisko palīdzību.

Valdis policijā bez ievēribas tika pamests 16 stundas līdz svētdienas vakaram. Sākumā viņš pūlējās sazināties ar policistiem, klabinot durvis. Vēlējās uzrakstīt paskaidrojumu. Tad zuda spēki, viņš zaudēja samaņu...

Tikai svētdienas pievakarē tika izsaukts viņa tēvs un ātrā palīdzība Valdi aizveda uz slimnīcu. Tur Valdis nomira.

Tiesu medicīniskā ekspertīze konstatēja galvaskausa pamatnes lūzumu un smagu smadzeņu satricinājumu. Mediķi atzina: ja būtu savlaicīgi sniegta palīdzība, Valdis izdzīvotu...

Notikums tiek izmeklēts, bet Valda tuvinieki apņēmušies līdz galam cīnīties par vaininieku sodīšanu. Šāda noziedzīga izturēšanās ir cilvēktiesību pārkāpums un pelnījusi bargu sodu. Bet vai tas notiks? ♦

Pateicība

Rīgas biedrība pateicas saviem ziedotājiem. Tie ir: **Helēna Kozlovska, Velta Anspaka** (katra 1Ls), **Ingrīda Rudzīte, Brigita Miezīte, Nonna Zunda, Imants Zunda, Anfiza Kraze, Lilija Feldberga** (katrs 2 Ls), **Emilija Obolēviča, Vincents Obolēvičs** (katrs 2.50 Ls), **Ņina Bula, Lūcija Saksone, Oļegs Liepa, Velta Zakenfelde** (katrs 3 Ls).

Jauniešu ievēribai!

25. jūlijā — 6.augustā Somijā, Malminharju notiks Eiropas nedzirdīgo bērnu dramatiskās un videomākslas radošā nometne.

Tiek gaidīti bērni no 10 gadu vecuma un jaunieši, kurus interesē darbošanās teātra un videojomā.

Noteikumi: jāprot zīmju valoda, jāiemaksā dalībnauda 170 EUR (ietver braucienu no Helsinkiem uz Malminharju; pilnu nodrošinājumu ar nakšmitni un uzturu, nometnes T — kreklu, mācību materiālus utt.). Pieteikšanās līdz 2005. gada 9. maijam.

Sazināšanās: e—pasts: marianne.aro@kl-deaf.fi vai GSM text: +358504345676

«Mezglu» saņems

Krustvārdu mīklu žurnālu «Mezgli» sadalījām brālīgi. To saņems šādas «KS» lasītājas: rīdziniece **Anfisa Kraze** (martā — jūnijā), dricāniete **Regīna Franča** (jūlijā — septembrī), liepājniece **Māriete Oknere** (oktobrī — decembrī). Veiksmi jums, cienjamās dāmas, risinot mīklas.

Priecīgas Lieldienas!

Lieldienu ritā piecīlies pirms saullēkta, sagaidi to un dari tā:

- ❖ **nomazgā seju** pret sauli tekošā ūdenī;
- ❖ **saposies** glītās, tīrās, vēlams jaunās drānās;
- ❖ pirmo olu ēdot, **sadali** to visiem vienlīdzīgās daļās;
- ❖ pacenties labi **izšūpoties**.

Tad visu gadu būs kundrs prāts, veselība, skaistums vaigā, odi nekodīs, miegs nenāks ritos un satīcība valdīs mājās.

Notikums

Saruna ar olimpisko medaļnieku

Ilze Kopmane

«KS» 1. numurā jau ziņojām par lielāko sasniegumu — sporta orientierista Anda Krama (attēlā) iegūto III vietu un bronzas medaļu sprinta distancē. Par to saruna ar viņu pasaules olimpiādē pēc atgriešanās Latvijā.

□ Vai savā mūžā esi saņēmis daudz medaļu?

Ir bijuši dažādi apbalvojumi, bet nozīmīgākais — Eiropas OS čempionātā komandu stafetē zelta medaļa pirms daudziem gadiem (1988). Bet olimpiskajās spēlēs Dānijā (1997) ieguvu 4. vietu īsajā distancē. Tā kā šī — Austrālijā iegūtā medaļa ir man ļoti nozīmīga un svarīga.

□ Cik ilgi nodarbojies ar šo sporta veidu?

Nu jau vairāk nekā divdesmit gadus — kopš beidzu skolu. Skolas gados to vēl pat neiepazinu, aizrāvos ar slēpošanu.

□ Kas bija Tavi skolotāji, treneri šajā nezināmajā sporta virzienā?

Tad pirmais jānosauca E. Smalķis. Viņš mani uzaicināja un ieinteresēja. Lai cik dīvaini, bet vecāki, kuri piekopa orientēšanos, mani tajā neiesaistīja.

Vēlāk šo to paskaidroja Ansis Smons un citi pieredzējuši orientieristi. Arī dzirdīgie biedri vienmēr atsaucīgi un paskaidro, ja kaut ko lūdzu.

Vēl tagad atceros pirmo čempionātu starp nedzirdīgajiem. Cik daudz tur man bija kļūdu un nezināšanas!

Bet ar gadiem prasme, iemaņas, veiklība vairojās, ir tikai neatlaidīgi jātrenējas un pēc iespējas vairāk jāpiedalās visādās sacensībās — ar dzirdīgiem, nedzirdīgiem, vienalga — lai tikai kustībā.

□ Tātad sports aizņem diezgan daudz laika. Ko par to saka ģimene?

Šajā ziņā mums viss kārtībā. Ģimene visa ir iekšā šajā sportā. Atceros, kā Ingūna atnāca pirmoreiz uz mežu — sapucējusies kā jau uz satikšanos... Nu jau arī viņai pūrā medaļa Eiropas čempionātā pagājušajā gadā.

Arī dēls un meita bieži vien mums ir līdzīgi un piedalās sacensībās savā bērnu

grupiņā. Turklāt Ingūna vada orientieristu klubu «Zaļā paparde». Tā kā par brīvā laika aizvadišanu mums konfliktu nav.

□ Kā izdodas savienot tik intensīvu sportošanu ar darbu?

Strādāju metālapstrādes rūpnīcā «Ikšķile», un man ir brīnišķīgs darba kolektīvs un saprotoša vadība. Ja nepieciešams, vienmēr iespējams izkārtot darba grafiku tā, lai varētu tikt uz sacensībām.

Domāju, ka sports man palīdz arī labāk strādāt, jo tas dod enerģiju, dzīvesprieku un spēku ikdienas darbiem.

□ Tu esi beidzis Fiziskās kultūras akadēmijas Treneru koledžu. Vai savas zināšanas izmanto, mācot arī citus?

Ingūna labāk atzīst Raita Ozola, Agitas Intsones dotos padomus. Karīnai un Emīlam visu esmu iemācījis. Arī jauniešiem stāstu, rādu, skaidroju visu, ko viņi nezina. Bet teorija maz ko līdzēs, ja paši neskries, praktiski nemācīsies, uz savas ādas neizjutīs šī sporta pievilcību.

Diemžēl jāatzīst, ka arī orientēšanās «noveco», mums trūkst ieinteresētu, aizrautīgu jauniešu. No Rīgas skolas tādus redzu tikai divus — Raiti Rūrānu un Rolandu Bruģmani. Bet kur pārējie? Atsaucieties, nāciet bariņā!

□ Kāpēc veidojas šāda situācija?

Jauniešiem vajadzīgs spilgts līderis, cilvēks, kas prot aizraut un pārliecināt, ka ir vērts saistīties ar šo sportu, ka labāk trenēties mežā, dabā, svaigā gaisā nekā garas stundas čatot internetā.

Jā, šāds cilvēks ir problēma — kur ņemt entuziastu, ja visiem šobrīd jādodomā par ģimeni, darbu, izdzīvošanu?

Arī vecākiem mājās vajadzētu bērniem skaidrot, cik svarīgi uzturēt sevi možu ar fiziskām aktivitātēm. Tad būtu mazāk pārdzīvojumu par dažādiem nedarbiem, ko jaunieši spējīgi sastrādāt.

□ Nu tad beidzot palūkosimies, kā bija tur aiz trejdeviņām jūrām un zemēm — Austrālijā?

Jā, tiešām tālu tas bija. Lidojām turpat diennakti. Nācās aklimatizēties no mūsu ziemas uz īstu, karstu vasaru, pierast pie vasaras tveices pāri par + 30C.

Pirms sacensībām lielus mērķus sev neizvirzīju. Vienkārši nolēmu skriet, cik labi vien protu un spēju, par vietu un medaļām nedomājot. Paveicās!

□ Tas laikam pašam un citiem komandas biedriem bija liels pārsteigums?

Finisēju pirmais, pēc tam ieradās lietuvietis un šveicietis. Intuīcija jau teica — viņi pēc laika būs pirmie. Tā arī bija — man tika trešā vieta, un par to biju ļoti priecīgs. Domāju, tas arī paliks kā lielākais sasniegums manā OS sporta biogrāfijā, kas nu jau skaitāma divos gadu desmitos.

Priecājās jau visi — gan izlases biedri, gan mājinieki, izlasot priecīgo ziņu internetā... Dēls Emīls gan esot noprasījis — kāpēc tikai trešā vieta! Bet vispār daudziem man jāteic paldies par atsaucību, atbalstu, līdzjušanu, sagaidīšanu mājās — ģimenei, sporta draugiem, darba kolektīvam, nedzirdīgo sporta dzīves vadītājiem, arī Ikšķiles mēram Jānim Rudzītim un vēl daudziem citiem.

□ Kādi tavi nākotnes nodomi attiecībā uz sportu?

Jaunus rekordus jau neplānoju — kā nekā esmu jau pārkāpis 40 gadu sliekšni, bet skriešu gan, cik ilgi vien spēšu. Šajā ziņā man ir spilgts piemērs: mans tēvs — šī sporta entuziasts vēl savā 75 gadu vecumā; mūsu brašās sievietes M. Plaude, I. Balode u.c.

Vienīgais, kas dažreiz piebremzē, ir dārgās izmaksas, it sevišķi visai ģimenei šajā sportā — jāiegulda ne tikai savs spēks un gudrība, bet arī daudz personisko līdzekļu, kaut vai auto ekspluatācija, benzīna apmaksa, dalībnaudas, ekipējums utt. Bet, ja tā ir sirdslieta, tad tas vairs netiek rēķināts...

□ Vai ir kāds nepiepildīts sapnis, iecere?

Gribētos vēl vairāk kopā ar ģimeni, draugiem paceļot — pa Latviju, uz ārēm.

Pagājušajā gadā necerēti izdevās neilgu laiku pabūt Alpos. Kāpām uz slaloma slēpēm visi četri. Tas bija skaists notikums, kuram līdzīgus gribētos piedzīvot vēl un vēl, jo neiepazītu skaistu un vilinošu vietu pasaulē ir vēl tik ļoti daudz. ♦

norden

Ziemeļu Ministru padomes
birojs Latvijā

Tavas tiesības un iespējas strādāt

Speciālais pielikums Nr. 1

Darbs un bezdarbs

Kopš iestāšanās ES darba tirgū situācija maz mainījusies, un Latvijā bezdarbnieki joprojām ir 9% no darbaspējīgiem iedzīvotājiem. Tātad katrs desmitais cilvēks, kas varētu strādāt, to nedara. Tā nav iepriecinoša statistika. Ielūkosimies tajā dziļāk!

Latvijā dzīvo apmēram 120 tūkstoši cilvēku ar invaliditāti, taču nav precīzas statistikas, cik no viņiem ir nodarbināti. Toties mūsu rīcībā ir ES dati — ES valstīs vidēji 42% invalīdu strādā, tiesa, mazāku darbalaiku un saņem zemāku atalgojumu. Darba meklējumos tur iesaistījušies 12% no esošiem bezdarbniekiem.

Pēc LNS datiem, nedzirdīgo darbaspējīgo vidū vairāk nekā puse šobrīd ir bezdarbnieki. Visvairāk to ir Smiltenes reģionā (85%), Ventspilī un Kuldīgā (pie 70%). Labāk ar darbā iekārtošanos veicas valmieriešiem (bez darba 35%) un rēzekniešiem (bez darba 24%).

Valsts statistika liecina, ka visvairāk bezdarbnieku ir to personu vidū, kas slikti pārvalda valsts valodu, kā arī jaunieši no 18 līdz 25 gadu vecumam, cilvēki pirmspensijas gados, mātes, kas vēlas atgriezties darbā pēc bērna kopšanas atvaļinājuma un ilgstošie bezdarbnieki, kuri darbu vairs nemeklē.

Invalīdu vidū valsts konstatējusi visai nelielu nestrādājošo skaitu. Te ietverti cilvēki, kas stājušies bezdarbnieku uzskaitē un izteikuši vēlmi sameklēt darbu (Rīgā, piemēram, 700) — vidēji 5 — 7%.

Darba meklētāji lielākoties ir ar pamata vai nepabeigtu vidējo izglītību un viņu pieprasītākās profesijas ir palīgstrādnieki, apkopēji, sētnieki, pavāri, šuvēji, kurinātāji, pārdevēji. Tieši tādas pašas profesijas visvairāk meklē arī darba devēji.

Tātad paliek atklāts jautājums — kā šīm abām pusēm atrast vienu otru?

Meklēsim atbildi kopīgi!

Uzmanību!

Jūsu rokās pirmais «KS» pielikums «Tavas iespējas un tiesības strādāt», kas iznāks līdz gada beigām reizi mēnesī ar mērķi tuvināt darba tirgu nedzirdīgiem cilvēkiem.

Kā nosaukumā minēts, tajā publicēsim materiālus, kas saistīti ar nodarbinātības tēmu: skaidrojumus par likumdošanas aktiem attiecībā uz invalīdu iekārtošanu darbā, bezdarbnieka statusu, iespējām iegūt amatprasmī, pārkvalificēties, strādāt Latvijā un citās valstīs, it īpaši Eiropas Savienībā.

Intervēsīm nedzirdīgos cilvēkus, kas jau veiksmīgi strādā, informēsīm par citu valstu pieredzi šajā jomā, sniegsīm pozitīvās prakses piemērus, atbildēsīm uz lasītāju jautājumiem un ievietosīm darba piedāvājumu sludinājumus. Publikācijas ievietosīm arī «Kopsoli» interneta lapā.

Materiālu gatavošanā tieši un konsultāciju veidā piedalīsies Valsts nodarbinātības aģentūras, LM Darba departamenta, Latvijas Darba devēju konfederācijas pārstāvji, kā arī uz partnerības principa apmainīsīmies ar informāciju ar Lietuvas un Zviedrijas kolēģiem, publicējot apkopojosu materiālu mūsu un viņu preses izdevumos.

Šī pielikuma mērķis — iedrošināt darba meklētājus aktīvākai rīcībai, lai pirmoreiz iekļūtu darba tirgus ietvaros, iestātos vai no jauna atgrieztos darbā.

Mēdz sacīt, ka nabadzība nav netikums. Un tomēr negribētos piekrist. Lielākoties mēs paši esam savas dzīves noteicēji. Tieši no mums pašiem atkarīgs, vai ļausimies savai nevarēšanai, tikai vainosīm likteni, valdību, sabiedrību un gaidīsim, lai kaut ko kāds mums «pasniedz uz paplātes» utt., vai tomēr paši sāksim kaut ko darīt savā labā. Šādas iespējas dzīve sniedz, un par tām stāstīsim šajā pielikumā.

Tālāk lasiet materiālu par vienu no iespējām, ko piedāvā valsts. Šajā gadījumā jums jāatrod darba devējs un viņš jāieinteresē par šo iespēju (par to turpmāk).

Pagarināts subsidētās darbavietas ilgums

No 2005. gada februāra ir spēkā jauna kārtība, kas paredz būtiski pagarināt valsts subsidēto darbavietu ilgumu invalīdiem — bezdarbniekiem. Tagad cilvēki ar invaliditāti valsts līdzfinansētajās darbavietās var strādāt 24 mēnešus līdzšinējo 10 mēnešu vietā.

«Kopš 2002. gada, kad tika uzsākti subsidētās nodarbinātības pakalpojumi invalīdiem, esam saņēmuši daudz pateicības vārdus gan no pašiem invalīdiem, gan no viņu darba devējiem, kas ir ieguvuši nenovērtējami čaklus un apzinīgus darbiniekus. Taču pirmajos gados gūtā pieredze liecina, ka 10 mēneši atsevišķos gadījumos tomēr ir pārāk īss laiks, lai jaunais darbinieks pilnvērtīgi iejustos darbā un apļiecinātu sevi, un tas var kavēt viņa pastāvīgu iekārtošanos darbā,» atzīst labklājības ministre Dagnija Staķe.

No valsts budžeta atvēlēti lieli līdzekļi

2005.gadā paredzēti aptuveni 700 tūkstoši latu, lai atbalstītu invalīdu bezdarbnieku subsidētās nodarbinātības jaunu pasākumu uzsākšanu, kā arī veiksmīgi pabeigtu 2004.gadā iesāktos pasākumus.

Labklājības ministrija atgādina, ka darba devēji var iesaistīties invalīdu bezdarbnieku subsidētās nodarbinātības pasākumos, piesakoties Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) filiālēs, lai jau aprīlī varētu slēgt līgumus par subsidēto darbavietu izveidi.

Kārtība nosaka, ka subsidētās darbavietas var veidot Latvijā reģistrēta juridiska persona.

Invalīdus bezdarbniekus var iesaistīt gan jaunizveidotās darbavietās, gan jeb-

Turpinājums 6.lpp.

Pagarināts subsidētās...

Sākums 5.lpp.

kurā piemērotā darbavietā, kas ir reģistrēta NVA. Savukārt invalīdi ar kustību vai redzes traucējumiem var strādāt arī savā dzīvesvietā.

Varēs strādāt un apgūt prasmes

Invalīdu bezdarbnieku subsidētā nodarbinātība tiek organizēta trijos virzienos: darba prakse, profesionālo prasmju pilnveide un apguve.

Darba praksē var iesaistīties invalīdi **vecumā no 18 līdz 25 gadiem** ar augstāko vai profesionālo izglītību vai cilvēki pēc bezdarbnieku profesionālās apmācības un pārkvalifikācijas kursiem, kuriem darba pieredze profesijā ir mazāka par 1 gadu.

Savukārt invalīdi — bezdarbnieki, kas **vecāki par 25 gadiem** un kuru darba pieredze nav mazāka par diviem gadiem, var pilnveidot savas profesionālās prasmes.

Profesionālās iemaņas subsidētajā darbavietā var apgūt invalīdi — **bezdarbnieki darbības vecumā** neatkarīgi no iepriekšējās darba pieredzes.

Darbavietas aprikošana un dotācija algai

Nodrošinot invalīdu bezdarbnieku subsidēto nodarbinātību, potenciālajam darba devējam ir tiesības saņemt no NVA vienreizēju dotāciju līdz Ls 200, lai aprīkotu jauno darbavietu ar tādiem pamatlīdzekļiem kā instrumenti, mēbeles, apgaismošanas ierīces u.c. Tāpat darba devējam pieejama vienreizēja dotācija līdz Ls 500 katra invalīda — bezdarbnieka darbavietas pielāgošanai vai pieejamības nodrošināšanai atbilstoši ergoterapeita slēdzienam.

Darba devējs var saņemt arī **ikmēneša dotāciju**, lai samaksātu invalīdam — bezdarbniekam par paveikto darbu: minimālās mēnešalgas apmērā pasākuma pir-

majos 12 mēnešos un 75% apmērā no minimālās mēnešalgas pēdējos 12 mēnešos.

Pēc NVA datiem kopš 2003. gada valstī izveidotas 920 subsidētās darbavietas invalīdiem — bezdarbniekiem. 2003. gadā šajos pasākumos piedalījās 395 bezdarbnieki ar invaliditāti, bet 2004. gadā par 94 cilvēkiem vairāk — 489.

Iekārtojas pastāvīgā darbā

2003. gadā pēc subsidētās nodarbinātības pasākumu pabeigšanas darbā iekārtojušies aptuveni 70% bezdarbnieku ar invaliditāti, kas Eiropā ir augsts rādītājs. Darba devēji visvairāk vēlas izveidot subsidētās darbavietas tādās profesijās kā, piemēram, datoroperatori, grāmatveži, sociālie aprūpētāji, lietveži, atslēdznieki, bibliotekāri, administratori u.c.

Projektu konkursi

Tuvākajos gados subsidētās darbavietas cilvēkiem ar invaliditāti tiks ierīkotas arī Labklājības ministrijas apsaimniekotās Eiropas Sociāla fonda (ESF) programmas «Subsidēto darba vietu nodrošināšana sociālās atstumtības riska grupām» ietvaros. Lai veidotu ESF līdzfinansētas subsidētās darbavietas, darba devēji tiek aicināti piedalīties NVA rīkotajos projektu konkursos. Šomēnes noslēgsies pirmajam subsidēto darbvietu projektu konkursam iesniegto projektu pieteikumu izvērtēšana. **(Arī LNS iesniegusi projektu šajā konkursā, bet atbilde vēl nav saņemta — red.)**

Subsidētā darbavietā ir no valsts budžeta daļēji finansēta darbavietā bezdarbnieku nodarbināšanai uz noteiktu laiku (darba devējam šajā gadījumā par nodarbināto jāmaksā sociālais nodoklis).

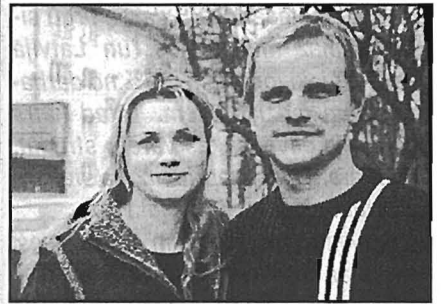
Pēc plašākas informācijas vērsties LM Komunikācijas departamentā pie Jura Viņģļa (7021590, 6184007), Marikas Kupčes (7021665, 9538825).

LR Labklājības ministrijas sagatavotais materiāls

Darba tirgū

Sava zemnieku saimniecība

Jaunais zemnieks SANDRIS LIEPIŅŠ (25) ar savu sieviņu Raimonu un dēlu dzīvo lauku mājās Kuldīgas rajona Snēpeles pagastā.

Mājas ar zemi ir krustmātes dāvinājums Sandrim. Pagaidām mums ir naturālā saimniecība, saka Sandris, visu ražojam, audzējam tikai savas ģimenes vajadzībām.

Saimniecībai pieder 22 ha zemes, taču pusi jaunie zemnieki iznomā kaimiņam. Paši audzē sev visu nepieciešamo, tura arī govi, vistas. Protams, arī kaķis, suns, kā pienākas lauku sētā. Ir iegādāta arī tehnika.

Raimonda saka, ka mājā, dārzā, kūti darba pietiek un laukos nebūt nav garlaicīgi. Viņai patīk audzēt puķes, un tā pagaidām ir vienīgā «prece», ko šad tad izdodas arī iztirgot.

Jaunajiem zemniekiem ir savi nākotnes plāni — lai tie piepildītos, labāk skaļi nestāstīt, bet čakli strādāt.

Mazā ģimenīte šad tad ierodas arī Kuldīgas biedrības klubā uz pasākumiem. Sandris uz pasākumiem vienmēr ar auto atved arī Gunu Briedi, kurai grūti nokļūt klubā. Turpmāk Sandrim būs vēl vairāk darba — viņš ievēlēs biedrības valdē. ♦

«Strādāt — tas mums visiem ir tik svarīgi...» — tā vēstī nedzirdīgā darbarūka foto no Liepājas biedrības arhīva.

Pateicība

Izsakām sirsnīgu pateicību Ziemeļvalstu Ministru Padomei par finansējuma piešķiršanu laikraksta «Kopsoli» projektam «Tavas tiesības un iespējas strādāt» līgums noslēgts 2005. gada 14. martā.

Šajā logo atēlotais gūbis ar 8 spalvām simbolizē 5 Ziemeļvalstu un 3 autonomo apgabalu sadarbību.

Aicinām darbā

«Kopsoli» redakcija aicina darbā žurnālistu darbam ar nedzirdīgajiem cilvēkiem.

Nepieciešamās prasmes:

- ☛ zīmju valodas pamatzināšanas;
- ☛ latviešu valodas pareizrakstība;
- ☛ prasme savas domas, vērojumus, intervijas aprakstīt.

Piedāvājam: apmācību profesijā un datorlietošanā; atbilstošu atalgojumu, draudzīgu kolektīvu.

Kā tapa nedzirdīgo teātris

Ilze Kopmane

Kādā sniegotā, saulainā ziemas pēcpusdienā grupiņa Nedzirdīgo savienības cilvēku viesojās LNS Goda biedres, KC «Rītausma» drāmas kolektīva dibinātājas ilggadīgās režisores Elvīras Elksnes mājās «Ancišos» Siguldas apkaimē.

Bijām iepriecināti, ieraugot mūsu teātra māmuļu veselu, žirgtu miesā un garā. Un pakavējāmies sarunā par viņas skatījumu uz notikumiem «toreiz un tagad».

Par ceļu pie nedzirdīgajiem ļaudīm

Tas bija tik sen, pirms veselas mūžības. Bet atminos visu, kā tagad tas būtu noticis! Biju toreiz, pirms vairāk nekā 70 gadiem, jauniņa aktrise Jelgavas teātrī pie režisora Pētera Lūča. No Nedzirdīgo biedrības bija interesējušies pēc palīga teātra mākslas apgūšanā.

Neviens īsti nevēlējās, varbūt bijās, kā sapratīsies ar cilvēkiem, kuri nedzird. Tad režisors man teica; ej tu, tev tāda žēlīga sirds.

Un es devos uz Šķūņu ielu, kur toreiz atradās Nedzirdīgo biedrība. Aizgāju — un paliku uz ilgiem gadiem, uz visu darba mūžu. Mani iedvesmoja nedzirdīgo cilvēku lielā griba un interese darboties.

Kāds bija sākums?

Tas arī bija sākums — man pretī nāca Georgs un Ženija Porši, jauni, skaisti cilvēki, kas vēlējās darboties teātrī. To jutu jau no pirmās apsvēcināšanās. Ātri vien mums pievienojās Celmu pāris, un ķērāmies pie maza viencēliena iestudēšanas.

Sākumā mums tulka nebija, tikai vēlāk, kad bijām kopā 10 — 12 cilvēki. Tulki — diktori bija ļoti jauki — S.Šemiote, A.Pavilins, V. Lediņa, D. Piterniece... Viņi man ļoti palīdzēja, jo zīmju valodu nepārvaldīju. Taču, kad vajadzēja izskaidrot un parādīt, ko un kā vēlos, to es spēju, un ar aktieriem lieliski sapratāmies.

Tie bija raženi darba gadi

Tā ar patiesu lepnumu varu teikt, atskatoties uz mūsu drāmas ansambļa izaugsmi un sasniegumiem turpat 50 gadu garumā, ko aizvadījām kopā gan skaistās

lomās vairākcēlienu lugās, lielos uzvedumos (Dzintarzeme — Latvija, Četri gadalaki, Mums likteņupe viena, Dainu Tēva pagalmā u.c.) gan arī dažādos citos mazo formu iestudējumos.

Katru gadu tapa jaunas lugas pirmizrādes, montāžas, tematiski iestudējumi («Uguns un nakts», «Pūt, vējiņi», «Brīnumzāļīte», «Indulis un Ārija» u.c.). Pašiem un kopā ar citiem pašdarbības kolektīviem.

Par viesizrādēm un izbraukumiem

Devāmies viesizrādēs pa Latviju un uz citām republikām — Krieviju, Gruziju, Uk-

rainu, Vidusāziju utt. Iedomājieties — 55 cilvēku sastāvā viesojāmies Kijevā, Ļvovā, Maskavā. Un visur mūs uzņēma ārkārtīgi atsaucīgi. It visur izjutām sirsniību, laipniību, draudzību. Sapratāmies mākslas valodā, sakontaktējāmies arī brīvajā laikā pēc izrādēm — pie kopīga mielasts galda, ekskursijās.

Mani aktieri — vislabākie

To nu varu teikt ar drošu prātu. Bija tādas neaizmirstamas skatuves zvaigznes kā Elenora Stepaņuka, Paulis Pavilins, Gotfrīds Briedis... Reizēm brīnījās un pat noprasīju viņiem: «Paklau, nu kā tev tik labi sanāk?»

Tad man atbildēja: nedzirdīgais visu saprot bez vārdiem, ar intuīciju, caur savas muguras smadzenēm... Tik smalku izjūtu un tādu dzīvošanu savā tēlā pie dzirdīgiem aktieriem neesmu manījusi.

Jā, Gotfrīds bija izcils šajā ziņā. Vēl tagad atceros, kā viņš iejutās savā vienteikuma lomiņā «Panē Duļskā» — tik vien kā beigās pateica: ejiet jūs visi pie velna! Bet tas iznāca tik pārliecināti ar visu izskatu, stāju, žestiem.

Gotfrīds vēl tagad man raksta vēstules ar parakstu: *Jūsu aktieris...*

Par cenzūru

Domāju, ka liela nozīme bija pareizi izvēlētam repertuāram. Uzdevumos bija atainotas ne tikai latviešu, bet dažādu tautu paražas, tautasdziesmas, dejas.

Tieši tas glāba arī no padomju cenzūras — visur uzsvērām tautu draudzības ideju, izvairījāmies skajiem varas slavinājumiem un politiskiem lozungiem.

Daudzviet, īpaši Vidusāzijā, redzējām, kā tur cilvēki dzīvo savu ierasto dzīvi un par padomju likumiem, tikumiem daudz galvas nelauzīja. Tur bija sava kārtība, gadsimtos iedibināta. Bet bargās pieņemšanas komisijas mums nekā nevarēja pārmest...

Kā nu bez grūtībām!

Dzīve jau tāpēc ir pievilcīga, ka nemītīgi jādāmā, jāmeklē kaut kas jauns, jāpārvar šķēršļi, lai kaut ko sasniegtu.

Mūsu aktieriem lielākā grūtība bija tekstu iemācīšanās no galvas un pēc tam sava teiktā saprašana. Reiz man kāda aktrise atzinās: tekstu zinu, bet to nesaprotu. Un no tā laika īpaši vērīgi sekoju, lai šāda situācija neveidotos. Pārrunāju ar katru aktieri, ko gribu panākt, ko vēlējies teikt lugas autors un kas jāzina pašam. Rūpīgi piemeklējām un apsvērām zīmes katram vārdam.

Kopā turējāmies ne tikai izrādēs un mēģinājumos. Devāmies ekskursijās, apmeklējām muzejus, teātra izrādes, apspriedām izlasīto.

Par jaunām tendencēm

Savos 99 gados tomēr dzīvi sekoju visam līdzi, kas notiek ārpus mājas sienām. Acis vairs tik gaiši nerāda, lai lasītu, tāpēc mans labākais draugs ir radio līdžs, kas sniedz ziņas no visas pasaules. Klausos latviešu, krievu, lietuviešu valodā raidīto.

«Kopsolītim» izlasu virsrakstus, pārējo man nolasa priekšā mājnieki.

Bet varu teikt, ka zinus visus biedrības notikumus Rīgā, Latvijā, pasaules ceļos. Domāju, mums ir pietiekoši daudz jaunu varošu, gaišu cilvēku, kas turpinās kultūras tradīcijas.

Varbūt tas būs teātris, kas tendēts mazāk uz tekstu, vairāk uz kustībām, mīmiku. Visi mākslas veidi un žanri ir labi, ja aktieri spēj iedzīvoties savās lomās — ar vai bez vārdiem, plašām vai skopām kustībām.

Arī kustību teātris pamazām iekaro savu vietu blakus klasikai. Un tas ir labi, ko dara jaunieši. Lai viņiem pietiek spēka un gudrības doties arvien tālākos meklējumos mūsdienu mākslā.

Novēlējums

Nedzirdīgo saimes ļaudīm novēlu dzīvot draudzīgi, turēties kopā, saglabāt dzīvesprieku, darbojoties savās biedrībās. Tikai kopā veidojas spēks, ar kuru var paveikt kaut ko paliekošu un svētīgu nākamajām paaudzēm. Lai tas jums visiem, visiem izdodas! ♦

Citās organizācijās

«Efraima» kopsapulcē

Līga Pauniņa

Ir pagājuši jau divi gadi kopš nedzirdīgo jauniešu un viņu draugu organizācija «Efraims» dibināšanas. Tāpēc šī gada februārī notika jauniešu kopsapulce, vadības atskaite, jaunas valdes ieviešana.

«Efraima» vadītājs U.Ozols rezumēja 2003. — 2005. gadā paveikto darbu, detalizēti iztirzājot organizācijas darbību. Revidents sniedza savu atzinumu par finansu izlietojumu, izvērtēja grāmatvedības darbu, biedru maksas utt.

Pēc tam debatēs tika pārrunātas dažādas tēmas: par savstarpējo attiecību veidošanu, jauniešiem nepieciešamo plašāku informāciju, neformālām metodēm darbā utt.

Jaunieši uzsvēra: aicinot sarunu biedrus iejusties lomu spēlēs, diskusijās, viņi kļūst atraisītāki, brīvāk pauž savas domas, nekautrējas jautāt. Tika ierosināts līdzšinējos pasākumus papildināt ar sportiska vei-

da aktivitātēm un izklaidēm.

Vēl daži ierosinājumi un pārdomas. Jūtama atšķirtība nedzirdīgo sabiedrībā starp jauniem un veciem, tāpēc vajadzētu to novērst un vienoties par kopā darāmo darbu, jo visi esam taču nedzirdīgie. Jaunieši nav domājuši nodalīties vecuma kategorijās. Tomēr viedokļi dažādi — kāda meitene pēc sazināšanās ar vecākiem cilvēkiem secinājusi: viņiem ir citādi uzskati, viņi necenšas reāli saprast jaunu cilvēku idejas, tāpēc: ja viņi vēlas būt kopā ar jaunajiem, lūdzu, bet piespiest nevienu — ne vecu, ne jaunu — nevar.

Vajadzētu izveidot radošo komandu, kurā ģenerēt jaunas idejas, aizstāvēt nedzirdīgo tiesības sabiedrībā un spēt pil-

nībā lauzt sliktos stereotipus par nedzirdīgajiem.

Jāmeklē ceļi citu novadu jauniešu iesaistīšanai kopīgā darbā un pasākumos. Visi bija vienprātīgi, ka nav ko gaidīt palīdzību no citiem, kā, piemēram, no LNS, kā «krievu» laikos.

Pašiem jāpilnveido sevi un organizācijai jāpierāda sava patstāvīgas dzīves un darbības spēja.

L.Pauniņa izteica pateicību U.Ozolam par aicinājumu piedalīties jauniešu seminārā kopā ar dzirdīgajiem. Tur viņa ieguvusi jaunas zināšanas un idejas. Līga ir Rēzeknes jauniešu klubiņa vadītāja LNS ietvaros. Šis klubiņš gribētu darboties arī «Efraimā», bet rēzeknieši uzskata, ka labāk visiem kopā ar LNS. Rēzeknē vecie un jaunie ir ļoti draudzīgi, un visi darbojas LNS. «Efraims» atbalsta Rēzeknes jauniešus — galvenais darboties, kā paši vēlas. Arī «Efraims» turpmāk sadarbosies ar LNS, kā tas bijis līdz šim dažādās aktivitātēs.

Jāatzīst, ka pašlaik tikai tieši valdes locekļi rosina idejas un cenšas tās realizēt, bet citi jaunieši pārsvarā paliek malā. Debatēs izskanēja iedrošinājumi visiem — nebaidīties, nekautrēties un nākt ar saviem ieteikumiem, palīdzēt tos realizēt. Kopsapulce veica labojumus «Efraima» Statūtos. Uzklaušija līdzšinējā prezidenta U.Ozola vēlmi turpmāk nekandidēt uz šo amatu. U.Ozols turpmāk grib vairāk uzmanības veltīt darbam nedzirdīgo skolā.

Par «Efraima» prezidentu tika ievēlēts Ivars Kalniņš, U.Ozols — viceprezidents, valdē: E.Zariņa, T.Osetrova, G.Jurševskis, V.Meija un L.Pauniņa (augšējā attēlā).

Skolu dzīve

«Par» — jaunajai Rīgas skolai

Jevgēnijs Puhovs, skolotājs

Rīgas nedzirdīgo bērnu internātpamatskola atrodas Rīgas centrā — A.Ča-

ka ielā 42. Tā ir viena no vecākajām skolām nedzirdīgajiem bērniem Eiropā un vienīgā, kā arī vecākā šāda tipa mācību iestāde Latvijā. Šogad skolai aprit 165. gadskārta.

Kāpēc vajadzīga jauna skola

1966. gadā skolas pagalmā tika uzcelta internāta ēka, kura patlaban atrodas avārijas stāvoklī. Valsts Vides veselības centrs un Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests jau vairākkārt atteicis skolēnu reģistrāciju, novērtējot objektu neatbilstību sanitāri higiēniskām normām, kā arī fak-

torus, kuri reāli apdraud mūsu skolēnu veselību un dzīvību.

Rīgas pilsētas skolu valde ieguldīja lielus līdzekļus, lai kapitāli izremontētu tualetes telpas un dušas. No ēdnīcas korpusa palika tikai vecās sienas — pārējais atjaunots, un tagad tā atbilst Eiropas prasībām.

Taču guļamistabas ir pavisam bēdīgā stāvoklī — pamata sienas ar plaisām, logi nav verami, līdz ar to telpas nevēdināmas utt. Turklāt mazās istabās, divstāvējās guļtās guļ pa 8 — 12 skolēniem, nav kur novietot skapišus, galdu, krēslus.

Skolas klašu telpu platības neatbilst normām, un tas ļoti nelabvēlīgi ietekmē mācību procesu. Skolai nav sporta zāles, kas būtiski ietekmē mācību — treniņu darbu un iespēju sociālai rehabilitācijai dzirdīgo vidē, kas savukārt ir galvenais skolas uzdevums. Sports ir arī viens no visietekmīgākajiem līdzekļiem adaptācijai dzirdīgo vidē.

Amatu mācības klašu šaurības dēļ ir neiespējami nodrošināt kvalitatīvu un mūsdienīgu mācību procesu. Telpu trūkuma dēļ skola nevar atvērt vidusskolu nedzirdīgajiem, kā tas tiek praktizēts citās Baltijas valstīs un Eiropā.

Atrašanās pilsētas centrā, intensīvā trokšņu joslā, apgrūtināta, padara pat par neiespējamu dzirdes aparāta lietošanu, līdz ar to arī mācību vielas apgūšanu un nedzirdīgo valodas runas izteices attīstību.

Kas jau izdarīts?

Aptverot visus šos aspektus, tika panākta vienošanās starp Izglītības un zinātnes ministriju, Rīgas Domes pilsētas skolu valdes (tagad Izglītības, jaunatnes un sporta departaments) un skolas administrācijas pārstāvjiem par jaunas skolas celtniecību.

Tika izstrādāta programma, atrasta iespējamā vieta, izstrādāts investīciju programmas pieteikums (50% Izglītības un zinātnes ministrija un 50% Rīgas Dome kopā ar starptautisko Norvēģijas Rotari klubus).

Tika izsludināts konkurss par tiesībām projektēt skolas celtniecību. Uzvarēja «Skonto Būve».

Taču lietas ieilga tāpēc, ka Rīgas Domes Vides komiteja bija pret šīs vietas izmantošanu skolas celtniecībai.

Ar vairākkārtējiem RD IJSD un pilsētas Izglītības un Attīstības komiteju lēmumiem tika nolemts izstrādāt zemes detalplānojuma maiņu attiecīgā zemes gabalam ekskluzīvā Rīgas vietā — Rīgā, Murjāņu

ielā pie Juglas ezera.

8. februārī Rīgas Dome pieņēma pozitīvu lēmumu, un beidzot esam uzvarējuši cīņā par skolas atrašanās vietu — **zeme skolai piešķirta.**

Tuvākās dienās tiks izsludināts jauns slēgts, apmaksāts konkurss par tiesībām projektēt skolu.

Kāda būs skola?

Skolā paredzēti 43 klašu kompleksi — pa 12 kompleksi jaunāko, vidējo un vecāko klašu skolēniem; 5 kompleksi — nedzirdīgiem skolēniem ar kompleksām problēmām (redzes, garīgās, kustību) un 2 kompleksi papildus — iespējams, paaugstināta tipa arodapmācība. Klašu lielums 38 m² ar 19m² laboratoriju — personīgām lietām, metodiskiem un izdales materiāliem u.c.

Mācību kabineti fizikā, ķīmijā, bioloģijā 40 m² ar laboratorijām 18 m². Bez tam zīmēšanas, ādas apstrādes, dzirdes, individuālā darba, keramikas, automācības u.c.

Arvien lielāku vietu skolas mācību darbī ieņem datorzinības. Kā liecina pasaules pieredze, nedzirdīgie cilvēki var strādāt ar datoru un veikt visus ar to saistītos darbus, izņemot tos, kur vajadzīga dzirde. Paredzēti 4 **datormācības kabineti** (60 m² ar laboratoriju 19m²).

Ļoti svarīga vieta skolā būs **amatu mācībai**. Paredzētas 2 šūšanas, 2 aušanas un 4 galdniecības klases ar teorijas telpām, noliktavām un mašīntelpām. Mājturības kabinets — sadzīves praktisko iemaņu apmācībai.

Administrācijas blokā paredzēts: direktoram, direktora vietnieku kabineti, skolotāju istaba, bibliotēka, sēžu zāle, fakss, internets, skolas muzejs, mācību metodiskais kabinets, sekretārs, uzgaidāmā telpa, viesu istaba, grāmatvedība, kanceleja.

Plaša (400m²) paredzēta aktu zāle ar 72 m² skatuvi un tai piekļaujošos muzikālās ritmikas zāli ar piltuvveida šeikeri grīdas

klājumā, kas ļauj rezonēt tai. Aktu zālei piekļaujas vestibils.

Ēdnīcas un saimnieciskās telpas: ēdamzāle (400 m²) un moderna virtuve skolēniem nodrošinās kvalitatīvu uzturu normālā vidē. Bez tam šajā blokā būs mēbeļu noliktavas, arhīvs, remontdarbnīca, surdotehnikas kabinets, tehniskā personāla istabas, autogarāža. **Medicīnas bloks** — ārstu kabineti, izolators, procedūru un zāļu izsniegšanas telpas, ģērbtuves, dušas.

Sporta komplekss. Ne visi nedzirdīgie skolēni spēj sasniegt vienlīdz augstu izglītības līmeni ar dzirdīgajiem vienaudžiem, bet viņi ļoti spēj veikt praktiskas nodarbes un sasniegt labus rezultātus sportā, ko pierāda līdzdalība Eiropas un pasaules mēroga sacensībās.

Nedzirdīgajiem nav savas sporta skolas, kā arī Nedzirdīgo sporta federācija negatavo jaunos sportistus. Līdz ar to šis svarīgais darbs ievērojamā mērā gulst uz skolas pleciem. Un ne tikai — pirmkārt, nedzirdīgie pilsoņi nav invalīdi, viņi tikai nedzird, un tāpēc viņiem jāattīsta sevi gan garīgi, gan fiziski, lai izmantotu iespēju sekmīgi startēt nedzirdīgo vienaudžu vidū. Otrkārt, veselīgs dzīvesveids un aktīva atpūta nodrošinās norūdīšanos un sekmīgāku mācāmās vielas apguvi, runas vārdiskās izteices apguvi.

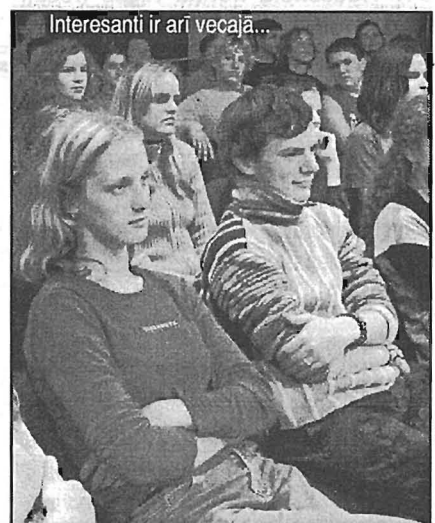
Sporta komplekss sevi ietvers — sporta zāli 24 x 42 m ar 400 skatītāju vietām, peldbaseinu 6 celiņiem x 25m un 400 skatītāju vietām. Bez tam — sausās peldēšanas zāle, masāžas kabinets, trenāžieru zāle, rehabilitācijas centrs, medicīnas kabinets ar visām nepieciešamajām palīgtelpām, dušām, ģērbtuvēm. Vēl paredzētas telpas treneriem, instruktoriem, kafējnīcai, vestibīlam, kompleksa vadītājam u.c.

Pie sporta kompleksa būs arī stadions ar 400 m skrejceļiņiem, pastaigu laukumi, rotaļu laukumi, aktīvās atpūtas zona. ➤

Ļoti svarīgs posms šajā sistēmā —

Dz. Stēpāna foto. Vai viņi mācīsies jaunā skolā?

Interesanti ir arī vecajā...

«Par» — jaunajai...

Sākums 10.lpp.

dzīvojamās telpas, jo internātā daļai skolēnu būs jāpavada 14 — 15 gadi, lai iegūtu vidējo izglītību. Internātam divi korpusi ar 160 vietām, kā zēniem, tā meitenēm; ar visām iespējamām labierīcībām. Guļamistaba paredzēta 3 personām un pa 2 guļamistabām 1 sanitārais mezgls — duša, izlietne, tualete (vecajā internātā — vienā stāvā aptuveni 30 skolēniem — 2 dušas, 4 izlietnes, 3 tualetes!). Dzīvojamā korpusā paredzētas apģērbu kopšanas un remontēšanas istabas, spēļu istabas, nodarbību telpas, 2 mājturības kabineti, noliktava, audzinātāju istabas, sanitārie mezgli u.c.

Pie dzīvojamā korpusa piekļausies me-

dicīnas bloks.

Jaunās skolas atrašanās vietai būs nodrošināta laba satiksme ar pilsētas centru un citām vietām — Imantas, Ziepniekkalna, Ķengaraga rajonos.

Jaunā skola rūpēsies arī par jauno pedagogu sagatavošanu. Paredzēts uz skolas materiāli tehniskās bāzes pamata, sadarbojoties ar augstskolām, veikt pedagogu izglītības paaugstināšanu.

Ja pašreiz skolas pedagogi visai smagos apstākļos veic gan iespējamo un pat neiespējamo darbu, tad jaunā skola nepšaubāmi dos ievērojamu stimulu un ieguldījumu turpmākā nedzirdīgo bērnu audzināšanā. ♦

RSK «NS» ziņo

6. februārī 51. vidusskolas sporta zālē notika Rīgas nedzirdīgo meistarsacīkstes **florbolā**. **Pirmo vietu ieguva komanda «Dzilna»:** M.Birmanis, A.Romanovs, A.Ruskuls, S.Lasmanis, tad seko «VVOBZ» un «Futbols».

□□□

12. februārī notika meistarsacīkstes **bowlingā** atpūtas centrā «Toss — halle». Rezultāti: vīriešu grupā **I vietā Oļegs Hlibovs;** II. Guntars Beisons; III. Vladimirs Lagunovs, sievietes grupā **I. vietā Ilona Ozola;** II. Sigute Saukiene; III. Anita Homiča.

□□□

19. februārī notika Rīgas nedzirdīgo meistarsacīkstes **zemledus makšķerēšanā** Babītes ezerā. **Pirmo vietu ar smagāko lomu — 2.608 kg ieguva Aleksandrs Romanovs;** II. ar 2.270 kg Igors Kurzenkovs; III. ar 2.070 kg Ivans Zariņš.

□□□

No 1. februāra līdz 1. martam 51. vidusskolā notika Rīgas nedzirdīgo meistarsacīkstes **basketbolā**.

Sēru vēstis

Pie jums vairs nenākšu,

Man sācies gājiens svešs...

Pēkšņi un negaidot, aizbraucot mājās no biedrības konferences, pārtrūka elpas vilciens mūsu Balvu grupas biedram **VALDIM JASINSKIM**. Skumju brīdī esam kopā ar piederīgajiem.

Balvu grupas biedri un Smiltenes biedrība

†

Izsakām dziļu līdzjūtību **VOLDEMĀRA JĀNKALNIŅA** (1916. 1.11 — 2005. 21.11) ģimenei, viņu aizvadot aizsaulē.

Pļaviņu biedrība

*Dzīve tik strauji kā pavediens ris,
Pēkšņi viens mirklis — un zaudēts viss.
Izsakām līdzjūtību **VALDA JASINSKA**
tuviniekiem, viņu mūžībā aizvadot.
Rēzeknes skolas klasesbiedri (1977)
Rīgas skolas klasesbiedri (1981)*

†

*Aiz Tevis dzīvoja un gaisma paliek,
Un piemiņa kā saules zieds.*

Izsakām visdziļāko līdzjūtību Lijai Meņģelei, brāli **PAULI PAČUNU** (1935. 4. X — 2004. 5. X) mūžībā aizvadot.

RB Jūrmalas grupas biedri

Īpašie sveiciens

**HARIJAM RENCIM un
INTAM SKUDRAM**

Lai gadi iet, tam tā ir jābūt,
Un lai tev to nekad nav zēl,
Vien gudru prātu, sauli sirdī
Un nākamos tik skaistus vēl!

**Sirsnīgi
sveicam
mūsu
ilggadējos
kluba
biedrus
Hariju 60
gadu**

**jubilejā un Intu 40 gadu
jubilejā! Novēlam stipru
veselību, daudz spēka un
izturības!**

RSK «NS»

Lai gadi iet, tā tam ir jābūt,
Un lai tev to nekad nav zēl.
Tik jautru prātu, sauli sirdī,
Un nākamos tik skaistus vēl!

**Sirsnīgi
sveicam
Hariju Renci
60 gadu
jubilejā!**

RB Vidzemes
grupa

Līdzjūtības

*Cilvēka mūžs ir līdzīgs koklei,
Pārtrūkst stīga, un viss ir kluss...
Izsakām dziļu līdzjūtību Grabežu ģimenei, aizvadot mūžībā mūsu biedri
VILHELMĪNI GRABEŽU
1943. 26. IV — 2005. 19. II*

Rīgas RB Kurzemes grupa

†

Sērojam par mūsu mīļās **VILHELMĪNES GRABEŽAS** (Jurānes) aiziešanu aizsaulē.

Mēs kopā mācījāmies 16. arodskolā, un no tā laika Vilhelmīni iepazīm kā cilvēku, kas vienmēr gatavs dāvāt citiem smaidus un siltus vārdus, kura tuvumā visiem bija vienkārši labi... Gaišu cilvēku un sirsnīgu draugu — tādu viņu glabāsim atmiņā.

Bij. grupas biedri 16. arodskolā (1963)

un tulkus Sarmīte Šemiote

†

*Aplusa vēji, norima sāpes,
Smilšu kalnā sapņi zūd.*

Izsaku līdzjūtību **ANNAS INTSONES** tuviniekiem.

Daina Zvanītāja